

PETER RAKŠÁNYI¹

PROJEKT SNOWBALL - INTEGROVANÉ PLÁNOVANIE V MESTÁCH

ÚVOD

Problém vysokej intenzity dopravy na priehlahu cesty v centre trápi nejedno slovenské mesto i dedinu. Dnes u máme s riešením dopravy v centrách miest isté skúsenosti. Medzi asom sa slovenskej odbornej verejnosti podarilo iasto ne modernizova normu STN 73 6110 Projektovanie miestnych komunikácií, naše pracovisko vypracovalo pre SSC technický predpis o pou ívaní prvkov upokojenia dopravy v zastavanom území, v mestách ako huby po da di rastú okru né kri ovatky, donedávna v rozpore s legislatívou SR. Máme spo ahlivých partnerov na európskych univerzitách, inštitútoch, ale aj praktické výsledky z územných generelov dopravy v mestách. Takto sa vyformoval tím odborníkov z praxe, riadenia rozvoja miest a ich dopravy, dopravného plánovania a projektovania, urbanistov, ekonómov, energetikov, ekológov, krajinárov aj mediátorov. V projekte Snowball budeme tieto poznatky overova na 6-tich modelových územiach európskych miest.

1 O JE SNOWBALL

Výsledky tvorby ekologického sídliska tretieho tisícro ia „ekosity“ v oblasti regulovania dopravy v senzitivných zónach mesta boli podkladom na podanie projektu Európskej Komisii RTD pre vedu, výskum a ich aplikácie pod názvom SNOWBALL.

Projekt „snehovej gule šírenia poznatkov“ má v sloven ine názov „Metódy integrovaného plánovania, environmentálnej bezpe nosti a úspor energií v doprave miest EU“ a budú to postupy eduka né, výskumné, projektovo aplika né aj tzv. implementa né. SNOWBALL patrí pod gesciu EIE – Intelligent Energy Europe Programme, s anglickým obsahom „Research and Demonstration, take-up and further dissemination of sustainable integrated planning methods in European cities“ a bol registrovaný pod ísлом: EIE/05/105/SI2.419575. Budú sa tam rozpracováva a implementova metódy z predchádzajúcich projektov EK - LEDA, ECOCITY, CIVITAS, STEER, PORTAL v podmienkach partnerských krajín konzorcia: Holandsko, Nemecko, Španielsko, Slovensko, Taliansko, Anglicko. Ka dá krajina ponúkla aj svoje **metódy integrovaného plánovania** dopravy a ivotného prostredia v mestách. Cykly workshopov – tvorivých ateliérov v hos ujúcich mestách **Trnava**, Hilversum a Štokholm vytvoria priestor pre aktívnu ú as na riešenie vybraných modelových území v pozvaných implementa ných mestách **Martin**, **Zvolen**, San Sebastian, San Fernando, Verona a Ludwigsburg. Postupne sa program vzdelávania a názorného projektovania aj oponovania rozšíri na stále viac miest, medzi odbornú verejnú rôznych povolání a ob ianskych záujmových skupín. Princíp narastania národných tvorivých tímov a zvyšovania vedomostného potenciálu v zú astnených krajinách po dobu najbli ších 3 rokov aj potom mo no prirovna k snehovej guli, valiacej sa do údolia, postupne cez mestá celej Európy. Preto bol zvolený takýto názov projektu **Snowball – snehová gu a integrovaného plánovania**.

2 GENÉZA V ECOCITY

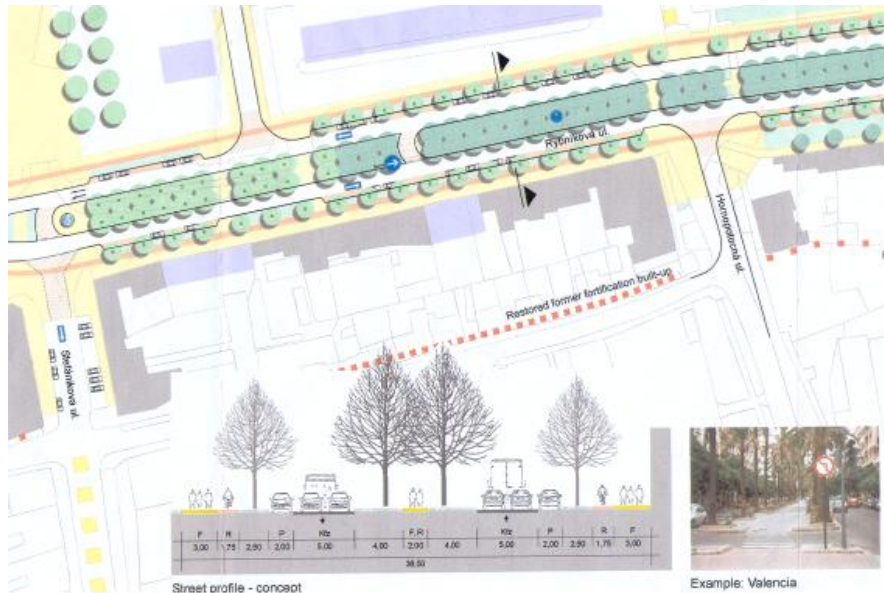
Témou projektu EU s názvom ECOCITY [1] (2002-2005) bol udržateľný rozvoj miest, podporovaný vhodnou dopravnou infraštruktúrou. Slovenský tím vybral ako modelové územie as centra Trnavy s historickou, modernou aj zanikajúcou priemyselnou zónou, ktoré funk ne a dopravne prepája priehlah cesty I. triedy.

U na konci druhého roku projektu ECOCITY bolo jasné, e problém priehlah cesty I/61 v Trnave, známy ako Rybníková ulica s cca 22 000 vozidlami za de , z toho 17 % a kých

¹ Peter Rakšányi, Ing., PhD., STU v Bratislave, S tavebná fakulta, katedra dopravných stavieb

vozidiel v blízkosti historického jadra mesta, nemôže zostať na úrovni európskej štúdie. Preukázali to aj diplomové práce, vypísané na univerzitách: Uilina, TU Luleå a STU Bratislava.

V šk. roku 2006/2007 sa Rybníkovou zaoberá anglický diplomant z TH v Erfurte, znova pod naším vedením. Slovenská správa ciest tento úsek cesty eviduje na jednom z popredných miest v **Katalógu nehodových lokalít** a informujeme ich prakticky o každom výsledku našich aktivít z oblasti bezpečnosti cestnej dopravy v mestách.

Obraz 1 Vízia Rybníkovovej podlažia: Janssen, Rakšányi, Schill, in Ecocity

Konzorcium ECOCITY, pozostávajúce z 30 inštitúcií Európy, posilnili riešitelia Fakulty architektúry, Stavebná fakulta STU vlastnou metodikou ÚGD [2], a spolu s mestom Trnava sme formulovali dopravno-urbanistický názor na **mestské bulváre**. Holandská metóda DSGF (Drive slow go fast) ponúka mnoho argumentov, ktoré budeme využívať pri riešení prieťahov ciest slovenskými mestami. Vhodnosť metódy integrovaného plánovania nám potvrdili aj kolegovia z partnerských univerzít v Hannoveri, Helsinkách a Newcastle.

3 ŠTRUKTÚRA A CIELE PROJEKTU

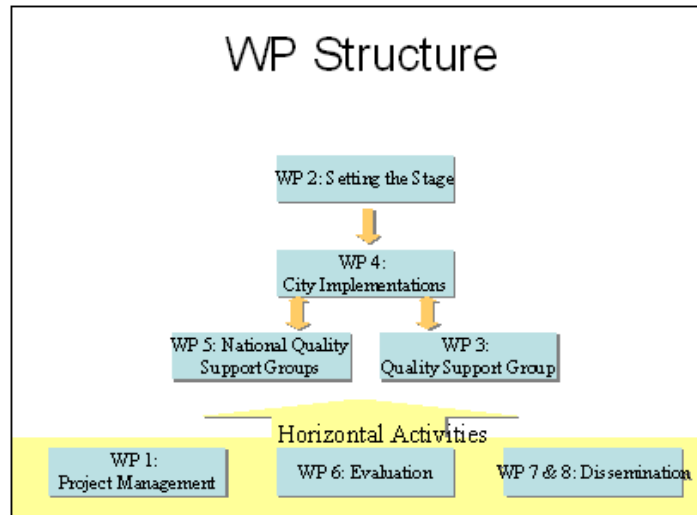
Európska Únia stanovila, že v priebehu 10 rokov v mestských krajinách dosiahne 10-20% úspor energií a palív v prevádzke dopravy miest a regiónov. Tento projekt má navrhnutými a overenými, ale aj novými metodikami vytvoriť dobré východiská pre určené ciele udržateľného rozvoja miest v partnerských krajinách.

Stály svetový cestný kongres, známy ako PIARC/AIPCR, dnes udržiava pod gesciou WRA (World Road Association), má samostatnú sekciu C10 - Urban Areas, ktorej úsilie smeruje k zdôvodňovaniu a praxi integrovaného plánovania dopravy, ktoré tiež nazývame komprehenzívne plánovanie. V súlade s cieľmi tohoto hnutia kvality máme aj v projekte SNOWBALL za úlohu zostaviť fungujúcu sieť pracovísk integrovaného plánovania udržateľnej dopravy v mestách, ktoré by na úrovni miest a regionálnych inštitúcií kooperovali pri presadzovaní metód úspory energií v doprave, environmentálnej bezpečnosti a znížení negatívnych účinkov dopravy v mestách. Bude potrebná aproximácia metód integrovaného plánovania dopravy na lokálne podmienky partnerských krajín (legislatíva a normy plánovania), plánujeme vypracovať metodické návody a príručky.

Za základný cieľ považujeme zvýšenie povedomia odbornej a laickej verejnosti o potrebe spoluprásti na plánovacom procese. V SR budeme používať aj vlastnú metodiku územného

generelu dopravy, ktorá bola vyvinutá v rámci projektov VEGA, aj v aka ú asti riešite ov v medzinárodných projektoch. [2]

Tak ako v ka dom projekte, aj Snowball má navrhnutú štruktúru a postupy, zoradené a ozna ené do pracovných balíkov WP, ktoré s oh adom na dohodnuté a schválené ciele riadi koordinátor (WP1).

O br. 2 Schém a štruktúry projektu Snowball

WP2: zostavenie vecnej osnovy a oboznámenie sa s úlohami členov konzorcia projektu, WP3: QSG je skupina špecialistov, ktorá u má skúsenosti tak s metódami integrovaného plánovania ako aj s vedením tvorivých tímov v predchádzajúcich projektoch. Je to skupina na podporu kvality.

WP4: Mestá ponúkli na modelovanie dopravných a urbanistických projektov svoje územie, v našom prípade zónu s prie ahom cesty vysokých intenzít dopravy týmto územím. Mestá sme nazvali implementa né, lebo na ich území sa bude spoločne plánovať, projektovať a konzultovať výhody a nevýhody návrhov.

WP5: N-QSG je národná skupina na podporu kvality, vznikne v implementa ných mestách, prakticky z domácich špecialistov, posilnená expertmi so skúsenos ami z medzinárodných projektov aj domáceho výskumu v integrovanom plánovaní.

WP6: porovnávanie a vyhodnocovanie navrhnutých riešení na pôde mesta, aj medzi sebou navzájom pomocou známych, ale aj nových dohodnutých kritérií kvality, aby sa dal ur i stupe dosiahnutia cie ov.

WP7a 8: v ka dom dobrom projekte je povinnos šírenia dobrých výsledkov, nadobudnutých skúseností a teoretických poznatkov alej do praxe tak, aby sa mohli do pokračovania projektu, u na národných úrovniach, zú astni aj iné mestá so svojimi problémami.

4 MODELOVANIE PRIAMO V MESTÁCH

a isko práce sa v komprehenzívnom plánovaní presúva priamo do modelových miest za ú asti „domácich“ projektantov, úradníkov, odbornej aj laickej verejnosti. V jednotlivých etapách projektu sa predpokladá:

1. Vytvorenie QSG, skupiny špecialistov z rôznych vedných disciplín urbanizmu, sociológie, dopravy, environmentalistiky, energetiky, ekonómie, ktorá v hos ujúcich mestách Trnava, Hilversum, Stockholm bude u i zástupcov implementa ných miest najprv dve metódy plánovania dopravy v mestách (prípadové štúdie LTP a DSGF), ktoré sme vyvinuli v predchádzajúcich spoločných projektoch EU;
2. Zostavenie modelu procesu integrovaného územného/priestorového plánovania, v ktorom budú na ú elovo vybraných zónach implementa ných miest Martin, Zvolen,

Verona, San Sebastian, San Fernando a Ludwigsburg overené úinky zníovania spotreby energií, emisií škodlivín, nehodovos , hluk a iné indikátory kvality ívotného prostredia v mestách;

3. V priebehu druhej etapy (jese 2007) sa vytvoria samostatné národné tímy N-QSG, ktoré na príklade získaných skúseností a po zapojení širšej odbornej verejnosti do plánovacieho procesu rozšíria po et o alších 2x 6 implementa ných miest, pracujúcich u samostatne, za asistencie QSG, ale na národných úrovniach.

Pre projekt boli vybrané tieto modelové územia na Slovensku:

Martin: pripojenie centrálného dopravného okruhu okolo centra mesta mestskými radiálami Jilemnického a Jesenského.

Zvolen: as komunika ného okruhu okolo centra – bulvár T.G.Masaryka s alternatívou odklonu pozd stanice a pod zámkom.

5 ZÁVEROM

Holandské krá ovstvo mô e by vzorom pre ekonomiky nových štátov Európskej únie v systéme podpory vedy a výskumu. Pri ministerstve hospodárstva majú agentúru NOVEM (Nederlandse Onderneming voor Verkeer, Energie en Milieu), ktorá skuto ne pomáha regiónom a mestám zostavova projekty udr ate ného rozvoja, h ada spôsoby kofinancovania a implantácie úspešných projektov v praxi. Tak vznikli bulváre v mestách Hilversum-Diependaalselaan, Appeldoorn, Utrecht, Dordrecht, Enschede a alších. Ich pozoruhodné výsledky sa v trojro nom projekte SNOWBALL budeme sna í nasledova v úsporách energií, zníovaní zne istenia mestského prostredia a najmä v **zvyšovaní bezpečnosti verejných priestorov**.

Projekt Snowball má preukáza schopnos komunikácie všetkých ú astníkov plánovania: nosite a zámeru ktorým je mestský úrad, projektantov rôznych profesií, správcov, investorov, vlastníkov, záujmové skupiny. Integrované plánovanie dopravy a územia sa chápe ako spolupráca všetkých zainteresovaných inštitúcií na modelových riešeniach.

Predpokladá sa, e **k ú oví hrá i** budú najmä:

Slovenská správa ciest v Bratislave a jej regionálni pracovníci, BECEP – rada vlády pre bezpečnos cestnej premávky, Samosprávne kraje a mestské úrady, Ministerstvo dopravy SR, Ministerstvo ívotného prostredia SR, Agentúry ívotného prostredia, Ministerstvo hospodárstva SR, Zdru enie miest a obcí, SAD, SR, Slovenská energetika, Cestné hospodárstvo, projektanti, dopravní policajti, skupiny ob anov.

Cie om nášho referovania na konferencii o bezpečnosti dopravy na pozemných komunikáciách bol prvý krok a výzva na spoluprácu všetkých, nielen k ú ových hrá ov. O iastkových výsledkoch práce na projekte a spolupráci budeme odbornú verejnú pravidelne informova . Práve distribuujeme prvé íslo bulletinu Informácie o projekte Snowball na internetovej stránke a na elanie aj elektronickou poštou.

V projekte sa usilujeme o integrovanie postupov projektu EU a vlastného výskumného projektu VEGA „Parametre environmentálnej únosnosti dopravných stavieb“, podporou ktorého vznikol aj tento príspevok. [3]

POUŽITÁ LITERATÚRA

- [1] Coplák, J., Rakšányi, P.: „Planning sustainable settlements“, kniha ECOCITY, STU v Bratislave, Edičné stredisko STU, 2003, ISBN 80-227-1941-2, www.ecocityprojects.net
- [2] Rakšányi, P.: „Komplexné metódy projektovania a hodnotenia dopravných stavieb v procese územného plánovania“, In: Infraštruktúrne a technické hľadiská v priestorovom plánovaní, Kattoš, K., SPEKTRA, ROAD, Bratislava, 2000, ISBN 80-88999-04-9, str. 216-237
- [3] Bezák, B. a kol.: „Parametre environmentálnej únosnosti dopravných stavieb“, GAV1/3314/06, koncept miestnej správy VU Katedry dopravných stavieb, SvF, STU v Bratislave, 2006/2008
- [4] SNOWBALL, webstránka www.rozvojbyvania.sk/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=doprava_mesto